

Р19 Ср II 459.1

Р11 520

PT 520

P 19 Ср II 459. 1

~~206 F 177~~

ПАСТИРСКЕ БЕСЕДЕ

ВОЙНИЦИМА,

Михаило м. фончанин

У БЕОГРАДУ
У ДРЖАВНОЈ ШТАМПАРНИ
1865.

HAZOTIPRE BECHTLE

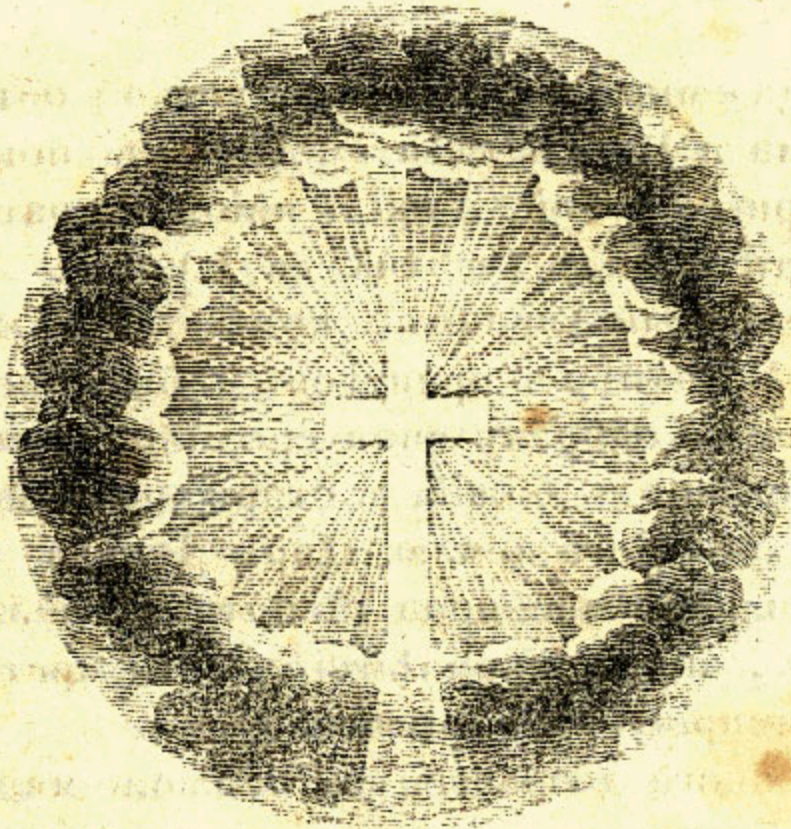
BONNENNA

LEBEN

1808

1808

I.

Благодать вамъ и миръ ѿ Бога О́тца
и Господа нашегѡ, Исуса Христа.

Православни Христолюбиви Войници!

Благочестивый Господарь и Князь нашъ Михаилъ, бринући се за сигурность и срећу отечества нашегъ и народа, кога му е Богъ повѣрио, да съ нѣмѣ управля за срећу нѣгову, призвао е васъ на службу войничку.

Ова е служба Србину свагда была мила, ерѣ томъ службомъ онъ участвуе у одбрани свога драгогъ отечества, свое слободе и свое православно вѣре. Поносите се дакле, што сте позвани на оно, што саставля тако дичну врлину и поносъ Србина.

Предъ лицемъ Бога, кои е Богъ мира, видећи овде побожно сабрание войнике, шта ће рећи света црква, коя служи Богу мира?

Но преблагій Богъ, Отацъ нашъ небесный, кои е створио савъ светъ, небо и землю и люде на нѣой,

кои оће да є миръ међу людима, уєдно є онъ по речма св. писма и Господь воинствъ. И Богъ покреће руке свои вѣрны на бой, а прсте нѣове на рать, као што вели царъ Давидъ (пс. 143. ст. 1.).

Праведный Авраамъ, кои є узоръ кротости и тврде у Бога вѣре, принуђенъ є быо узети оружїе и воевати за одбрану свои сродника и свога рода. Ратомъ є народъ божїй, у старо доба, задобїо обећану му одъ Бога землю. Царъ Давидъ победоносно є савладао великана Голята. И великій Константинъ, подъ закрильмъ светога крста, воева и победи неприятель вѣре и слободе.

Изъ овога дознаете, да Богъ воле миръ, но Онъ уєдно и благосїля праведанъ рать. Ёрь одъ оногъ доба, одкада на земљи живе немирни люди и грамзећи за туђимъ народи, миръ не може да се одржи безъ помоћи войске и силе войничке, яке редомъ и послушношћу. Честанъ и полезанъ миръ земль и народа мора се извоевати, па и извоеваный миръ; да бы се сачувао и осигурао, треба да победоносни воїници оружїе свое свагда држе и спремно и чисто.

Христолюбиви воїници србски! Света црква говори сада, а съ нѣоме и сви вы реците: благословенъ Господь Богъ нашъ, наъчалъ рѣки наши на ѡполченїе, персты же наши на брань!

Некада су у Єрусалиму, єдни и исти люди, были и грађани и воїници, као што вели свето писмо: Ёдиною своєю рѣкою творахъ дѣло, а дрѣгою держахъ мечь (Неем. 4. ст. 7.). И они су ову дужность похвално вршили. Ова се двояка дужность може лако вршити, кадъ є покреће свесна и яка любавъ према домовини. И вы ћете є и съ вольомъ и любавїю вршити, єрь вамъ є мило и драго отечество, коме є одбрана потребна. Можете и свое домаће послове вршити, у кругу свое фамиліе быти, ако садъ и прима-

те войничку дужность, у којој се имате научити вештини войничкой, да бы были свагда и спремени и вешти бранити свое фамиліе, свое домове и свое отечество, по наредби Господара и владѣтеля сръбскогъ, коме и као народъ и као војници народни дужни сте быти одани, вѣрни и послушни.

Незаборавляйте, него свагда имајте на уму, да добаръ војникъ треба да є страханъ свима непријателјима реда, закона, вѣре и отечествене слободе народне; а према своимъ саграђанима и сажителјима, поштенимъ и вѣрнимъ, треба да є кротакъ, учтивъ и любезанъ. Живите међу собомъ любовно и поучавайте се братски и кротко, а гиђвъ и претню чувајте за непријателъ народа сръбскога.

Памтите свагда, да сте вы војници свога возлюбленогъ Господара, благовѣрногъ Кнѣза Михаила, и дичите се тиме, што є онъ међу вама првыи војникъ. Угледајте се на нѣга, па будите и вы родолюбиви, честни, вешти и побожни војници. Такве војнике жели у вама да добіе Сръбія и владѣтель нѣнъ Кнѣзь Михаилъ!

А као сръбски војници, будите и православиємъ украшени, христіянски војници; єрь сте вы уєдно и христови војници, па зато и треба да у срцу своме храните непоколебиму и яку вѣру у Христа Господа Спасителя нашегъ. Такви быяху наши стари војници, ваши оцevi и дедови. Єрь є само онаи војникъ непобедимъ, кои є готовъ свагда умрети за свету вѣру православну, за свое отечество и за свога владѣтеля. Онаи є истинито добаръ и поузданъ војникъ, кои вѣрно испуњава оно, што му стари заповеде. Онаи є правый бранитель и чуваръ отечества, кои є непоколебимъ у вѣри свои отаца и у любви према Христу Богу, и кои у своме срцу негує и одржава тврду надежду на Бога,

да ће после краткогъ на земљи живота настати вечанъ животъ у блаженству небесномъ.

Христолюбиви војници! Примите ову Богомъ освећену заставу и чувајте ње као светињу, која се сада вама повѣрава. Нека ова заставка съ вама буде страшна свима непријатељима вѣре наше и отечества; нека она буде необорима тврдиња Србије, са којомъ бы ваша војничка вештина свагда радовала свету цркву и домовину. Поносно и радосно подъ овомъ заставомъ вршите свое војничке дужности на велику утѣху Господара и Кнѣза свога Михаила Обреновића, коме сте се заклели на вѣрностъ и кои вамъ ње предае сада на аманетъ.

Благосилямъ све васъ и просимъ, да васъ свагда и свуда прати благословъ Господа Бога, молитвама православне цркве наше, светогъ првозваногъ апостола Андрея и победоносца Георгија.
Аминь.

II.

Православни Христолюбиви войници!

У ово време када васъ войничка труба сази-
ва на ученѣ, да се обикнете оружіемъ поражавати
и побеђавати непріятелѣ драгогъ намъ отечества и
св. вѣре наше и наши отаца, являмъ вамъ се и я
са пастирскомъ трубомъ вѣре и са духовнимъ жез-
ломъ науке божіе. Али вамъ се являмъ не зато, да
васъ принудимъ да оставите на страну свое ору-
жіе и да одъ мачева свои скуете косе и српове. Ово
благословено и срећно време, као што єданъ про-
рокъ вели, іошъ ніе наступило и много ће много
іошъ времена проћи на земљи, на којој ће се люди
и народи покретати то овамо, то онѧмо, одъ самолю-
бія и страстїй людски. Него вамъ се являмъ као слу-
га божїй, да уиме свете цркве, благословимъ ору-
жіе ваше, да се заєдно съ вама овде Богу помолимъ
за успеванѣ и напредованѣ ваше у войничкомъ ис-
куству и да вамъ напоменемъ, да є христїанскїй
войникъ якъ и непобедимъ не само онда, када зна
искусно да управля и да се бори съ тимъ вашимъ
желѣзнимъ оружіемъ; него є онъ непобедимъ онда,
када има у срцу яку вѣру и надежду на вечанъ
животъ, кои ће настати после смрти, и када онъ по-
казує свою храбрость не само онда, када му треба
да савлада непріятелѣ отечества, него и онда, ка-
да му треба да победи свое грешне и богомрске
страсти. Христїанскїй войникъ радо сноси све теш-
коће войничке службе и одушевлява га не толико
похвала и награда земна и одъ людїй, него га ви-
ше покреће на юначна дѣла сила вѣре и надежда
за награду одъ онога, кои влада небомъ и земљомъ
и кои ће вѣрнимъ войницима положити на главу
побѣдне венце, кои неће нигда иструлити, венце
небесне радости и вечнога блаженства.

О, дай Боже, да вы ово свуда и свагде држите на памети, да сви добро памтите и знате правила свете вѣре и евангелія баръ онако, као што знате и тврдо памтите правила свое войничке науке! Но браћо войници, кадъ се вы често упражнявате у своме военомъ ученю, ма да га добро знате и свакій данъ га повторавате, упражнявате се зато, да све болъ и болъ развіяте свое способности и оячавате свою тѣлесну снагу; то заръ да вамъ буде необично, ако се вамъ понегда яви слуга божій съ томъ намеромъ, да васъ поучи како треба воєвати противъ душегубны непріятеля, да васъ подкрепи у борби, кою води тѣло са душою, да вамъ каже, како да оячате свое душевне силе и како се добіяю нетрулежни венци небесне славе? Ово є одвећъ важно и полезно. Ёрь, ма да є значайна и важна дужность войничка, и ма да є одъ преке потребе да има свагда наоружаны бранителя отечества; но све те дужности и званія, као и све што є на земљи, не трає дуго, или баръ трає докъ будете живи на овоме свету, а шта ће после настати и какво ће званіє са собомъ одавде однети, званіє, коє ће съ вама на веки остати? Остаће вамъ єдино име христіянина. Па зато ма какву дужность и званіє на земљи да вршите и да имате, и ма у комъ се станю наодили, никада да не смећете съ ума ово прво и последнѣ име христіянина и да никада не заборавете оно, што то име тражи одъ свію насъ.

Желите ли знати, што одъ васъ тражи име христіянско? Тражи да имате праву вѣру, коя є намъ одкривена у слову божіємъ и у свещтенимъ преданіама православне цркве, тражи да се владате онако, као што прописую правила ове наше св. вѣре, да се држите чисто, да сте трезвени и уздржни, да сте истинити и праведни, да сте човеколюбиви,

смерни и милостиви и да недате места освети да се она стани у вашемъ срцу. Тражи име ваше христіанско, да сте свагда бодри и да недате се навести на зло, да терате изъ свое главе и свое памети рђаве мисли, нечисте желъ и богопротивне тежнѣ, да нечините саблазни и да не допустите никакой демонской злоби да се усели у вашу душу, него да се бринете да колико више можете чините добра, Богу мила и угодна дѣла.

Ето шта тражи наше име христіанско одъ свою и свакога изъ насъ, одъ свештеника и мирянина, одъ войника и грађанина. Но ахъ, често чуемо и видимо да многи нецоступаю као што имъ налаже свето ово име, не владаю се христіански!

А св. црква нема нагонителны оружія, неприсилноє она никога, да буде добродѣтеланъ и побожанъ; него она налаже да слуга и ѣнъ а вашъ пастиръ, овда онда подигне свой гласъ и напомене о дужности, кою често забораваляте, да подигне свой гласъ изобличеня у име божіе речима пророка и апостола и да покрене ваше мисли и да пробуди вашу успавану совѣсть. Али немойте држати да ће то свагда овако быти. Царъ неба и земль дуго трпи нашу немарность зато, што є онъ вечанъ а што смо мы безсмртни. После божіегъ дуготрплена настаће нѣгова правда, и после наше смрти суди ће она нама по нашимъ дѣлима (євр. 9. ст. 27.). И овай божій судъ неће быти овакавъ као што є судъ човечіи, него судъ онакавъ какавъ изриче свезнаюћій и праведный Богъ. О, благо онима, кои предъ судъ овай изађу као праведни, побожни и христіолюбиви войници, еръ ће они добити вечно блаженство у раю божіемъ, у царству небесномъ! Но тешко онима, кои нису марили за свою вѣру, кои нису живили по правилама свете вѣре и науке Господа Исуса Христа, кои су заборавили душу свою

и законъ божій! Ёръ ће они быти удалъви изъ во-
инства небеснога цара, отерани ће быти у пакао
на тежке муке, где ће имъ нечисте и зле демон-
ске силе, увећавати страшне и онако муке одъ пла-
мена адскогъ. О, да сачува васъ Богъ одъ оваке
страшне несреће! Да васъ подкрепи сила божія у
животу вашемъ, да стоите тврдо и да се борите хра-
бро, да победите зло, и да сачувавши св. вѣру и
любовъ христіянску, удостоите се ступити у све-
тле и блажене полкове ангелски воинства.

Ово є гласъ духовне трубе наше. Нека васъ
она сазива на дужность христіянску. Нека вамъ
она показує путь, кои води у царство божіє. Аминь!

III.

Бо ѿма О́тца, ѿ Сына, ѿ св. Духа.

Да ли сте православна браћо, христолюбиви војници мислили о томе, зашто св. црква наша у молитвама своима Богу овама, назива васъ христолюбивима војницима? Она бы могла васъ звати и другимъ именима, могла бы васъ називати воинствомъ вѣрнимъ, воинствомъ храбримъ, воинствомъ побѣдоносимъ; но она оставляюћи сва ова имена коя заслужуєте и са којима се дичите, единако васъ зове именовомъ — христолюбиви војници. Ніе ово безъ основа, ніе безъ значая, што васъ св. црква овако а не другчѣ назива: ерѣ ово име дає вамъ и найвећу похвалу и најболю науку, ово едно име може васъ и у најтежимъ тренутцима ваше службе охрабрити, одушевити, утѣшити, оснажити и обнадежити.

Можемо много доказа навести у похвалу юначне сръбске войске, но све те похвале почастіе изтичу изъ духа, кои є покреће и кои іој саставля најболю похвалу, а то є духъ, кои люби Христа и што васъ дичи име христолюбиве войске. Заслужує похвалу војникъ онај, кои є вѣранъ своіој заклетви, кои є послушанъ своимъ старешинама, кои се гнушава и грози саме сенке издайничке; али кои може бити вѣрніи и послушніи одъ правога христолюбивога војника? Заслужує честь и одликованъ војникъ, кои є неустрашимъ, юначанъ, кои не бежи одъ грозеће му опасности и кои се не бои и не страши ни одъ саме смрти; но кои є више юначанъ и готовъ на себепрегореванъ, кои се манъ страши смрти и свію времени мука од истинитога војника христолюбивога? Заслужує похвалу војникъ, кои є и онда када победи великодушанъ, кои є као лавъ у битки на бою, а кои є по-

сле победѣ милостивъ и кротакъ у куѣи беднога селяка и граѣанина, кои є якъ да смири гордога непріятеля, а када га победи онъ му пружа руку сажалѣня и милости; али се сва ова добра свойства найболъ виде, найчешѣе показую у души и срцу христоролюбивога войника.

Много дакле садржи у себи, много износи на угледъ свету име ваше христоролюбиви войници! Ова є титула знаменита, ово є достоинство ваше достойно и великогъ уваженя и уедно високе и спасителне за васъ науке. Ово име ваше иште одъ васъ да вршите своє дужности по совѣсти, искрено, усрдно, вѣрно, ревностно и са любовію, а да се нигда и ни у чему не осрамотите са онимъ, што бы каляло васъ и честь вашего имени. Вы сте тимъ именовъ позвани да будете трпѣљиви, да радо снесите све незгоде и оскудости, све тешкоѣе и искушеня, и не само да све то подносите, него и да се радуєте, да су вамъ миле те незгоде и патиѣ, зато, што се тиме уподоблявате светимъ божіимъ угодницима па и самоме Спасителю Господу Исусу Христу. Нека васъ одушевлява не само желя за наградомъ и одличіємъ земнимъ и временимъ; него іошъ више надежда награде небесне и вечне. Христоролюбивый войникъ, нека се поштенѣмъ, вѣрношѣу, юначствомъ, послушношѣу и побожношѣу усилява заслуживати ову награду, нека точно врши свою дужность, не жалеѣи ни самый животъ за среѣу и одбрану отечества и вѣре православне, па ѣе не само заслужити признанѣ свои старешина и свога владѣтеля, него ѣе му и десница божія негда положити на главу неувелый венаць у царству своє вечне славе и блаженства.

Много се иште и тражи одъ доброга христоролюбивога войника, али ѣе онъ све то моѣи извршивати и дично име ово красиѣе нѣгову душу, ако

онъ вѣрно и ватрено люби Исуса Христа. Некемо одузимати силу и онима побуђеньима и начинима, са коима вође храбре духъ свои войника, спремаюћи ий да предузму нешто, што є и тешко и опасно. Слава и честь прати свуда победивше непріятеля юнаке, а срамота жигоше ий ако изгубе битку, ако се страше опасности. Одбрана своє домовине одъ насрпувшега на ню непріятеля, кои ође да подярми наше старе и изнемогле родителъ, нашу слабу и неяку децу, да намъ роби нашу челядъ, плячка имаиъ, пали куће и затире огниште, на коме смо се родили и порасли, да затире име србско, да насъ лиши свега, што є човеку мило и драго. Све ове и овима подобне мисли уливаю у срце войника духъ храбрости и одважности. Но поредъ овы побуђеня, шта васъ одушевлявати може да будете украсъ и одбрана народа и домовине? Заръ неће испунити вашу душу праведно негодованъ онда, када представите да ће вамъ непріятель оковавши тѣло, заробити и душу? Заръ неће те удвоити своє силе да одбраните свете божіє цркве, да сачувате свете задужбине свои отаца красне манастире? Заръ неће оячати ваше юначно срце храброшћу, да недате непріятелю да оскверни и окаля землю и домовину вашу и ваши отаца, кою негда китише лепе цркве и манастири а затимъ крвожеднѣй и варварскій непріятель све то поруши и обрати у пустыню и тужне развалине? Заръ пролазећи мимо тій трагова гнуснога опустошеня, нећете се упети да недате да опетъ непріятель наново све поруши, да сѣйный крстъ кога гледате на подигнутимъ наново црквама падне и сакріє се одъ ваши очію? Та да бы васъ све светске насладе чекале на порабођеной земљи, ова света побуђеня, коя се тичу божіє славе а вашегъ и мило вашему срцу спасенія, кадра су васъ повести у бой и оду-

шевити да временый и краткотраюый на земли животъ жертвуете за одбрану светинъ народнъ, светинъ свои отаца, коима се прахъ у гробовима потреса одъ оны безчовечны тиранства, одъ оны злы дѣла, коя оскверняваше негда землю сръбску. А небо, коє гледа на ваше подвиге, а душе праведника и угодника божии и светителя народни, а самъ Спаситель Исусъ Христосъ, чие свето име васъ краси, заръ ће быти заборављено одъ васъ онда, када васъ труба позове подъ заставу и поведе у бой? Неће ли вамъ ово удвоити юначство и неустрашимость, да ништа непожалите, да се ничега не боите?

Но браћо христолюбива, да бы вамъ ово свето име давало духа храбрости и духа утѣхе, треба да принадлежите Господу Исусу Христу, не само по едномъ имену, него да се старате быти и у истини по дѣлима прави Христа любећи војници, као што васъ и св. црква еднако назива.

Любите дакле Христа свимъ срцемъ своимъ а не само речима и устима, уважавайте и почитуйте крстъ нѣговъ и св. евангелиє, извршуйте нѣгове свете заповеди, не чинећи оно што оне забранюю, а будите уздржни, умерени, вѣрни, ненапрасити, нека се нечує међу вама оно, што є срамно, што є лажно, што є нечестиво и богохулно. Любите овако Христа, па ће и онъ свагда любити васъ и вы као војници нашега сръбскога владѣтеля, Господара и Бняза Михаила, уєдно ћете быти и достойни војници Христа Господа цара неба и земљ. Ако овај духъ испуњава ваше војничко срце, вы ћете као истинити Християни лако испуњавати свое тежке дужности војничке тако, да ћете подвизавајући се добримъ подвигомъ на земли, заслужити венаць славе и блаженства на небу. Аминь!

VI.

Христолюбиви войници.

Желимъ данасъ съ вама беседити са овога свештенога места, о вашемъ станю и вашой служби, коя изискуе нарочито наставленъ. Ёрь е ваѣа служба и тешка и уважена и полезна, и вы намъ често служите за доказъ о томе, како християнинъ треба и како може да са прегореванъмъ себе служи общему благу, общтой среѣи и заштити свои ближнии. Вы сте живый примѣръ како добаръ християнинъ за любовь према Богу Христу готовъ е и може оставити све на свету, готовъ е одреѣи се за спасеніе свое душе, и иманя и свое куѣе, па и самый животъ непожалити. У овакомъ преговараню свега што е времепо на свету, смешта се сва целина моралности християнске и живота побожногъ, благочестивогъ. Ёрь могли бы навести ѣзгровите и значайне примѣре изъ старіи времена, сетити се мученика, испосника, праведника и светы добротвора народни, кои су подпуно и найсѣйніе посведочили свою любовь према Богу, доказали свое себе прегореванъ у приликама, у којима посведочише да се владаю по науци Христовой. Но многи могли бы помислити, да су тада была друга боля времена, да е тада вѣра яка была, да е Богъ често чуда чинію, да су ови високе правствености свети люди были избраници божіи, предъ којима се мы кланяти имамо пре, него ли да се усиливамо поѣи за нѣима и чинити она света и висока дѣла, коя су они чинили. Па збогъ тога по веѣой части пропуштамо ове свете и високе образце и примѣре, а васъ найчешѣе ставлямо за угледъ християнскогъ себе прегореваня и любви према Христу. Погледайте велимо, о, погледайте браѣо, не на избранике него на све уобште войнике наше. Шта они не

чине да испуне своє назначенѣ и да одговоре сво-
 ме позиву? Нїє ли свакїй одъ нѣи готовъ у свако
 доба да изврши оно, што одъ свїю насъ тражи св.
 Евангелїє? Не оставляю ли ови наши христоголюб-
 ви войници свою кућу, свою жену и свою децу и
 лете често на смртъ и смртъ извѣстну? И сви они
 одъ првога до последнїга врше заповести не ми-
 слеѣи зашто се тако заповеда; не мисле да ли ће
 то бити срећно, оће ли се накнадити успѣхомъ жер-
 тва, може ли се то исто другимъ начиномъ пости-
 ћи и не разсуђаваю много о томе, зашто они мо-
 раю да свою крвъ проливаю. Кадъ дакле войници
 ово све врше и чине по позиву войничке трубе и
 заповести свои старешина, кои ма како да су па-
 метни и искусни, опетъ су као люди подложни по-
 грешкама и незнаню; то заръ є чудно, ако вы као
 христїяни будете готови поѣи на позивъ не обич-
 ногъ грешногъ човека, него на позивъ Спасителя
 Господа Исуса Христа; кои є за све насъ постра-
 дао и умро на крсту, и учинити што онъ заповеда
 не за славу и користъ другога, него за спасенѣ своє
 собствене душе, за награду вечны блага? Овако и
 овоме подобно говоримо мы често своимъ слуша-
 тельима, узимлюѣи примѣръ одъ васъ и указуюѣи
 имъ, да се они угледаю на ваше себепрегореванѣ,
 и хвала Богу, наше речи и вашъ примѣръ не остаю
 безъ ползе, єрь су слушатели наши увѣравали се,
 да заповеди евангелске, ма како да се чине да су
 строге и тешке, опетъ се могу извршивати. И кадъ
 другима васъ ставлямо за угледъ, то и вы треба да
 се старате бити достойни ове почести, кою вамъ
 указуємо. Но кои неправо гледа на васъ и ваше
 станѣ, може помислити, да є ваше станѣ и вашъ
 позивъ, врло далеко одъ правога христїянина. Єрь,
 заръ нїє противно духу любви христїянске ваше
 занѣманѣ, коимъ се єднако научавате искуству, ка-

ко ћете моћи убіяти себи подобне люде? Како се слаже и подудара крстъ Христовъ са мачемъ войника? И овака мисао могла бы жалостити вашу христіанску душу, побіяти и слабити волю према стапю и позиву вашемъ, пораћати завистъ према другимъ начинима живота и другимъ радовима, съ којима се остали люди занимаю, може таква мисао доводити душу вашу до пренебреженя и немарности, може е испунити очаяпъмъ. Но те мисли немаю темеля, кадъ се дубль о њима размисли.

Служба и позивъ войничкій, кадъ се на нѣга гледа споляшиѣ, истина може се показати да ніе по духу евангелія, да не доликуе христіанину. Тресакъ тога оружія, страшный изгледъ ратника у добу мира, покретанъ и ученъ, кога е намера да научи люде како се убіяти могу нама подобни люди; све е то нешто тако, што пріятель людства гледа са тугомъ и сажаленъмъ и жели да скоріе добе оно среѣно време постояногъ и ненарушимогъ мира, када сви, по пророчеству пророка Исаіе раскѣтъ мечи свои на орла, и копја свои на серпы, и ненавикнѣтъ ктомъ ратовати (гл. 2. ст. 4.). Но докле се не стани на земљи истина и правда; докле се не удали по треба не само поедине люде, него народе и државѣ натеривати силомъ да поступаю правично и као што су дужни; дотле су потребни и нуждни наоружани бранителѣи реда, народа и отечества. Па зато е и самъ Богъ, кои е Богъ мира и любви, не само дозволявао, него е и заповедао негда избраномъ народу израильскомъ да ратуе противъ неприятелиа, и шта више самъ е Богъ своіомъ невидимомъ силомъ наодіо се у той войсци и допустио е, да се зове Богъ рата. Но оставимо земљу, а да погледамо на небо, па шта тамо видимо? После паденя злы духова и нарушеня мира небесногъ, появи се и тамо потреба борбе и ратованя добра са

зломъ и безбройна множина добри ангела образовала се е у полкове воинства небесногъ, којима е начальникъ Архистратигъ Михаилъ, кои се збогъ тога и представя на икони наоружанъ.

Онай, кои мисли и говори, да е войска и позивъ нѣнъ противанъ христіанскомъ имену, тай показуе да незна, шта о нѣой говори божіе слово, незна оно, што се догодило међу ангелима на самоме небу. Ђдно само войникъ треба да има предъ очима, да свою войничку службу извршуе као христіанинъ а не као невѣрникъ и незнабожаць (язичникъ). Св. Іованъ Крститель одавное изрекао и показао начинъ, како се войникъ има владати. Тако онда, када се съ другимъ народомъ и войници нѣму явише и зациташе га: шта имаю они да раде? Чимъ могу они засведочити да се истинито каю? Св. Іованъ нѣе имъ рекао: оставите свою службу, однашите свое саблѣ и сбаците са себе свое оружіе и свое мачеве, него имъ рече: никога невређайте, никога неоклеветавайте и будите задовольни своіомъ платомъ (Лук. 3. ст. 14.). Па заръ добаръ Христа любећій войникъ да не врши ову заповестъ, не чинѣи никоме увреде и насилія, особито у време ратно, када му се прилике за то откриваю? Не сноси ли добаръ войникъ незгоде и оскудице, тешкоће и онакве подвиге, кои укреплюю духъ нѣговъ и у мирно време, спремаюћи га за ратно доба? И све ово онъ радо чини за срећу свога земнога отечества, надаюћи се спремити себи блажено место и у отечеству небесномъ.

И заиста станѣ войничко, по своме позиву, врло е близу станю високога степена савршенства христіанскога. Ђрѣ, у чему се дае видити ово савршенство? Нѣе ли у томе, што войникъ люби Бога више свега на свету, што га ништа на свету не везуе, тако, да е онъ готовъ у свако доба за вечно свое

спасеніє, оставити и отца и майку и кућу и иманѣ, оставити све радости светске, па жертвовати и самый животъ? Међутимъ прегледайте сва друга станя, па ћете се уверити, да ни едно не тражи овакве жертве и прегореваня, а войнику є поглавита дужность у томе, што є онъ и дужанъ и готовъ у свако доба ову жертву учинити, све оставити и поћи куда га зове труба войничка и честь заставе нѣгове. Па зато се ово станѣ слаже са онимъ, у коме се наоде найстрожии подвижници христіански, и ово станѣ подсећа насъ на она стара времена, када су христіјани своіой вѣри жертвовали све, па и самый животъ. Не мора ли се браћо, ваша душа радовати и утѣшавати, кадъ на све ово помисли? Ђрѣ, шта бы и могло човека на земљи радовати, ако не ово уверенѣ, да му є близу небо, да онъ у своме животу врши оно, што тражи св. Евангеліє, да онъ путує заиста по ономъ спасителномъ и тескобномъ путу, кои, по речма Христовимъ, управо доводи у блажено царство божіє? И докѣ люди други станя, едва могу да изиђу на тай путъ, вы већ упућени божіомъ десницомъ по нѣму путуете; докѣ други люди пожелє добровольно одрѣћи се одъ наслада светски и радостій времены, съ васъ є бreme ове привезаности божіомъ десницомъ већ скинуто. После овакога добровольнога пута, на коме сте провиђенѣмъ божіимъ изведени, остає вамъ, да се благоразумно користите преимуществама своє службе и позива и да све ово тако вршите, како не бы изгубили достойну награду, коя васъ очекує. Дакле пазите на себе да не будете лишени светлога венца за своє трудове и подвиге. Ђрѣ апостоль Павле ніє бадава рекао: аще подбизаетса кто, не вѣнчается, аще незаконно подвижитса вѣдетъ. (2. Тим. 2. ст. 5.). Неће ли быти жалосно и стидно, ако вы проведете цео животъ у

оскудости, труду и тешкоћи, па опетъ не добиете ништа у оно време, када се буду награђивале све заслуге и подвизи? О, да преблагій Богъ сачува све васъ одъ оваке жалосне и горке судбине!

Упытаћете, шта то значи подвизавати се законом? Значи сносити све неволѣ и оскудости безъ ларме и неповољства, вршити своју дужностъ искрено безъ лажљивости, притворства и неправде, надајући се за то, не толико полученю земальске награде и скоропролазећи одликованя у времену, колико имати на уму и очекивати небесну и вечну награду. Подвизавати се законом, значи не само умети одбјати видиме непријатељ отечества; него умети савлађивати непријатељ и свога душевнога спасенія невидиме врагове, кои су и у нама самима у злимъ жељама и страстима нашим; значи умети и у средъ немилы догађая, у најтежимъ тренутцима свога живота, сачувати у срцу, у души својој вѣру и поузданѣ у Бога, вѣрностъ и оданостъ своје владѣтелю, послушностъ своимъ старешинама и любовъ према св. вѣри; значи бити кроткимъ, смернимъ, уздржнимъ, побожнимъ, богобоязљивимъ и правдолюбивимъ. Безъ овога, за све подвиге и пожертвованя своя, може бити да ћете и добити неку малу награду на земљи, аль се то неће ценити као заслуга на небу зато, што сте вы, чинѣћи оно, што сте морали по позиву своѣ службе чинити, гледали само на земљу, а заборавляли сте небо. О, да сачува све васъ преблагій Господъ Богъ одъ оваки скоропролазећи жеља, коѣ не доносе вамъ венца награде вечне и небесне, ерѣ е текъ она достойна да васъ подпуно награди за оне тешкоће, подвиге и пожертвованя, коя у ползу свои ближњи а у славу божію на земљи приносите. Аминь.

И вѣдѣ.. ѿкъ начаса брань ѿ вопль града
взыде даже до небесе.. И рече мужемъ
славы: вѣйтеся днесь за братію вашѣ (1. Мак.
гл. 5. ст. 31. 32). *)

Тако е говорио войницима бранитель народа
свога Макавей. И мы данасъ браћо христіани, опла-
куемо млоге жертве, дичне синове Србіе, кои кр-
влю своіомъ и опеть полише улице престолне срб-
ске вароши Београда: изгинувши одъ многовеков-
ногъ непріятеля наше вѣре и народне слободѣ, као
што е и народъ божій у време Макавея потокомъ
ліо кровь свою за вѣру и слободу.

Нигда непроменльивый врагъ нашегъ народа
— чета дивльи Азіята, ма да живи скоро већъ петъ
векова на нашей питомой земљи, опеть се неупи-
питоми и неподуже у човечности баръ толико, да
зна за редъ и међународну речъ, и да не убія му-
чки оне, кои му іоштъ не изишоше на мегдань. Но
кадъ му е сила већъ опала и посрнула, онъ се поче
сада служити преваромъ да напада насъ разбой-
нички у нашей кући, на нашемъ добру.

Аль наше стрпльнѣ и покорность божіимъ на-
редбама, окрену намъ милостиво лице небесне прав-
де, коя брани правду своихъ вѣрныхъ; ерь вапіянѣ
вѣрныхъ на неправду, кою имъ неверници причи-
няваю, дође до престола вечне божіе правде. И са-
да као да чуемо сви оно, што е одавно рекао Ма-
кавей: градите вси на брань (гл. 5. ст. 42.).

*) Говорено 12. Юнія 1862. год. при парастосу.

Христіяни! Данасъ споминѣмо у молитви къ Богу оне юнаке сръбске, кои быше жертва 3. и 5. Юнія и кое невѣрници не дадоше намъ, да ѿ по правилу св. цркве мирно саранимо, него грнявомъ изъ топова огласише тада Београду, Србія и Европи, да су они свагдашњи заклетѣ непріятельѣ крсту, христіянству и просветѣ, — споминюѣи ову свою браћу, просимо милостивогъ Бога, да имъ даруе место радости и блаженства у своме царству небесномъ.

Но опомените се овде и оногъ тужногъ доба, када хиљадама невинѣ деце майке Србіѣ, жалостно китише Београдъ, а злотворъ изъ стена овогъ истогъ града, где се сада затворио, са насладомъ слушаше писку и јукъ мученика.

Ахъ, нема стопе землѣ у нашемъ Београду, која нѣе заливена невиномъ и юначкомъ крвљу сръбскомъ! И у той землѣ почиваю кости ослободителя Србіѣ Княза Милоша, као ѣмство будућности Београда. Па заръ и далѣ да остане у срцу сръбства душманскій ножъ, кои кадъ му буде воля, да га опетъ вероломно изъ заседе забада у срце наше? Заръ да ѣднако грози нашемъ животу и смета нашемъ развѣйћу и напредку? Крвь овы и преѣе изгинувши юнака сръбски, као и потрешене кости княза Милоша, почиваюѣе у архангелскомъ храму, нека Србима на ово одговори.

Невинѣ жертве, кое падоше одъ хайдучке и дивлячке руке, нису жертве само оны кућа сръбски, кое ѿ изгубише; него су то жертве Србіѣ за одкупъ ѿ ѣне слободе и будућности. И те су жертве украсъ млађане войске сръбске, која ѣ изъ синова оны дичны юнака, кои извоеваше Србіи слободу и коя войска поредъ вѣштине войничке, душе духомъ Обилића, жельно очекуюѣи речъ свога милогъ Господара и Княза Михаила, да изліѣ правед-

ный свой гнѣвъ на дивлѣгъ душманина, за гаженѣ
права и достоинства свога отечества и народа.

О, блажене нека вамъ буду душе, изгнувша
браѣо, и нека се вечно веселе оне у милинама не-
беснога царства, а кровь ваша, нека на свагда опере
и залечи последню отровну рану, коя е на телу
майке наше Србіе. Аминь.

VI.

Сабрали смо се овде бл. христіани, да побожно споменемо и да се Богу помолимо о умрлой браћи, о православнимъ борцима, кои за ослобођењъ отечества нашегъ изгинуше у биткама одъ злогъ непријателя, кои є желіо да држи у ярму као робове народъ србскій.

Да се за ове наше юнаке Богу молимо, то є нѣша христіанска дужность. Ђрѣ сетите се, зашто они гинуше? Зашто излазише на полѣ битке? Зато, да ослободе народъ свой одъ тежкогъ робства, да крвлю своіомъ задобию нама своимъ потомцима оно добро слободе, кою мы сада у миру уживамо.

Опомените се бл. хр. онога страшнога ига, кое стезаше наше отечество и народъ, па ѣете съ дубокимъ осећањемъ, споменути свою у биткама изгинувшу браћу. Непријатель є свуда палио куће наше, одузимао є намъ зноемъ стечено иманѣ насилнички, секао є и варварскій злоставляо наше старе, наше отцеве и майке, браћу и сестре. Онѣ є таманіо у србској земљи све, што се србско звало. Онѣ є одводио у робство толіке хиляде србске деце и тамо у далекой земљи или ій є турчіо, или мачемъ, или тешкимъ радомъ убіао. Онѣ ніє штедіо ни слабостъ, ни старостъ, ніє оставляо ни невинну дечицу, и о, Боже нашѣ, па и ону дечицу, коя су іошѣ у утробі материной. Онѣ є све растрзао коцляма или нечовечно секао сабляма. Онѣ є освернявао наше народне светинѣ, рушіо намѣ красне задужбине наши кралѣва и царева и одѣ миле и красне землѣ србске направіо пустыню, у коіой се свуда по селима и кућама, по путовима и шумама разлегао плачѣ и јукѣ наши майкій и челядій. И овакво жалостно и робско стањѣ, юначкомъ и храбромъ мишицомъ изгинувшу браће, гле, како се про-

мени и Србія устаде изъ мртвила! Села се и вароши подигоше и украсише, развалине се обновише и пропояше, младо и старо, селякъ и варошанинъ весело и слободно ради свое послове, просвета се подиже и шири, Србинъ диже понурену свою главу и уживаюћи човечна права и слободу, сме рећи да є слободанъ грађанинъ свога слободнаго отечества.

Па заръ они юнаци србски, кои извоєваше намъ ову слободу и кои пролише крвь свою за наше благостанъ, не заслужую, да се мы потомци нѣови нѣи сеѣамо и да имъ у молитви просимо одъ Бога вечну награду у блаженству райскомъ?

О, чіє се срце србско не бы одазвало и топло Богу молило за изгнувшу свою браћу? Кои бы могао остати ладанъ и немаранъ, кадъ се сети оны подвига, неволя и жертвѣй, коє ови борци поднесѣ за нашу срећу? Они као сноплѣ падаше у борби съ непријателѣмъ зато, да извоюю и задобию свое отечеству, свое народу човечна права и слободу. Растурене по поляма кости нѣове, поквашена крвлю нѣовомъ земля наша, нека побуде насъ да имъ у име смерне благодарности, споменъ учинимо и да престолу Свевишиѣга узнесемо свое топле и искрене молитве за покой душа нѣовы. Ова ће наша жертва, кою чинимо за споменъ својою изгнувшою браћи, быти пріятна и угодна Господу Богу, кои влада са живима и умрима. Она ће быти полезна и овой браћи нашої, коя очекую наше молитве, коє слуша и прима преблагій Богъ нашъ и по нѣима полепшава судбу душама нѣовимъ.

Молитвомъ пакъ за блаженный покой душа изгнувше на полю битке наше браће, осведочиѣмо бл. хр. не само осеѣанъ свое къ нѣима благодарности; него ѣемо доказати, да и мы подобно нѣи-

ма волемо свое отечество, любимо св. вѣру православну и слободу народа свога, доказа ћемо да смо и мы готови поднети ону исту жертву у случаю потребе да сачувамо оно, што су намъ крвлю својомъ ови изгинувши србски борци стекли и задобили.

Нека су вамъ блажене душе, изгинувша за ослобођењ св. цркве и отечества на пољу битке, храбра браћо србска, у блаженомъ раю неба! Господъ Богъ нека вамъ даруе нетрулежне венце славе у обителъима небеснимъ, а међу нама нека вамъ остане, вѣчнаа памать! Аминь.

VII.

На месту ове многозначайне и тужне гробнице, у којој почиваю кости наши храбри юнака, бораца за ослобођењ миле намъ домовине, са духомъ топле Богу молитве, испуње најживлѣгъ саучастія према овимъ изгинувшимъ юнацима, поздрављамъ васъ драга браћо, и напаминѣмъ ону чисту и виспрену любовъ къ домовини, која е покретала ове храбре борце да жертвую свой животъ и оставе свое кости на овоме полю, као одкупъ за слободу народа србскога.

Узлазимъ на ово свештено место, са кога се виде расуте кости по овоме полю изгинувши овде бораца наши за ослобођењ наше, одъ ярма дивлѣга непријателя, узлазимъ са благовонимъ тамяномъ и именовъ распетого на крсту Господа Исуса Христа и благосилямъ васъ изгинувша браћо св. крстомъ, кланяюћи ѣ вашимъ остатцима, кои покриваю ово полъ, негда страшне битке а сада мирне и слободне землѣ србске. Ови остатци драги су србскомъ срцу и достойни су да ѣ поштуемо, и я самъ срећанъ, што могу не само показати свештену почестъ костима изгинувше за ослобођењ нашега народа храбре браће, покадивши ѣ и преливши виномъ, него молитвомъ за душе нѣове, испунити свою свештену дужность и објавити обште поштовањ и уваженѣ према нѣима.

Преблагій Господъ Богъ зна сва имена овы крстоносны страдалица и ратника, која су записана на небу у кнѣзи вечнога живота, зна онъ, многомилостивый све ове славне и юначне борце, кои радо принеше свой животъ на овомъ полю крваве битке и падоше у борби съ непријателѣмъ за слободу вѣре и отечества. Но кои му драго по име-

ну были ови юначни страдалци, нѣи санародници и грађани майке Србіє неће никада заборавити. И заръ овай узвишенный споменикъ родолюбія, може избрисати изъ памети и изъ срца наши, ону виспрену и чисту любовь, кою засведочише крвлю своіомъ изгинувша овде браћа наша? Не ће ли овай споменикъ свагда учити и казивати намъ, како се любви православна вѣра и отечество?

О, вечанъ вамъ буди споменъ међу нама, храбри наши борци! У кравомъ рату са якимъ, упорнимъ, гордельвивимъ и дивльимъ непріятельмъ, вы сте сложнo борећи се полили ово полъ крвлю своіомъ и оставили на нѣму кости своє, коє ће свагда подсећати поноситогъ непріятеля, на храбрость и слогу вашу и оне ће му свагда казивати, како Србинъ гине за слободу и човечна права своя. А невина крвь ваша потражила є освету. И гле, како є небо благословило ваше праведне желъ, даровавши силу и мудрость потомцима, те већ сада ово полъ по коме су расуте кости ваше, варварскій непріатељ не гази своіомъ тиранскомъ ногомъ! Надежда є ваша испунѣна, и вы падши за слободу, юначна браћо, не трпите срамоту, єръ своіомъ славномъ смрђу извоєвасте намъ оно што намъ є было отето.

О, вечанъ вамъ буди споменъ међу нама, христолюбива и родолюбиве наша юначна браћо! Вы овде изгинусте и накваисте ово полъ крвлю своіомъ за одбрану свете православне цркве, за ослобоѣнѣ своє роѣне землѣ и браће, а тимъ верно испунисте ону високу евангелску науку о себе-прегореваню. Нема већегъ доказа о любви, него кадъ ко жертвує животъ свой за своє ближнѣ, за свою браћу и пріятель (Іоан. 15. ст. 13.). И вы сте свето извршили ово евангелско слово Господа и Спасителя и положили сте мужественно своє душе

за свою браћу, не окалявши себе ни малодушіємъ, ни издѣйствомъ своею землѣ и народа; па кои се не бы съ любовію сеѣао ваши дѣла и кои се не бы одазвао съ дубокимъ осеѣаніємъ признаня према вама? Пролазеѣи овуда, свакій ѣ се топло Богу помолити, да вамъ онъ даруе место у блаженоме раю, где є вечный покой свима онимъ праведнимъ душама, коє любе Бога и ближнѣга по науци Господа Исуса Христа.

Нека є благословена ова земля, коя мирно храни у своимъ недрима завѣтоване намъ и скупощене за насъ остатке изгинувшѣ овде браће наше! Нека су благословени и сви они бранителии рода и отечества, као и сви они, којима є драгъ и мѣсто споменъ о юначнимъ страдалцима, кои за ослобоженѣ народа сръбскога изгинуше или у биткама, или у тавницама одъ дивлѣга неприятеля.

Побожни и родолюбиви слушатели! Опомените се да є мученичкомъ смрћу овы бораца наши и потокомъ проливлене крви нѣове пренуо духъ тешикимъ игомъ порабоженогъ народа сръбскога, и гомила невинны жертвѣй, потресе сво тѣло нѣгово, и онъ се листомъ диже да себи извоюе слободу, коя му као народу припада, или да савъ изгине одъ варварске саблѣ, коя му є свагда и даню и ноѣ висила надъ главомъ. Робско станѣ и тиранско поступанѣ поработителя, скупи и напреже сву снагу народа, те устаде онъ и започе борбу, кою свемоћна десница божія благослови и сила се божія у немоћнима яви. Народъ сръбскій доби свое вечно право-слободу, да може живити и радити у своіой кући по своіой вољи и памети.

И мы се несеѣамо напрасно овы изгинувши бораца, мы се не скуплямо бадава око ове гробнице нѣове. Знамо да мы сада не бы были слободни безъ овы жертвѣй. Мы високо ценимо крвь нѣову,

коіомъ полише землю сръбску, коя роди обшту слободу, као плодъ, кога су они желели и тежили задобити своє потомству народу сръбскомъ. Па кадъ споминѣмо, ове юначне наше борце, молећи се Богу за родолюбиву душу нѣову; то заръ тимъ не освѣдочавамо да истый онай духъ, кои є нѣи одушевлявао и насъ покреће, да любавъ нѣова къ отечеству, вѣри и народу и у нашемъ срцу, у нашої души почива, и да смо и сви мы подобно нѣима, готови поднети на жертву за слободу своє домовине све, што имамо па и самый животъ свой? Ђрѣ, зашто су се овде сабрали старешине и војници наши? Нѣ ли зато, да покажу своя овака осећаня? Заръ та нѣта виспрена осећаня не испуною срца и овы питамаца војничке школе, кои се уче и спремаю да негда буду юначни воѣе храбре войске сръбске? Нѣсте вы, витезови сръбски, безъ мисли и осећаня разапели своє шатре близу овогъ ратногъ поля. Нѣсте се забадава овде скупили, него сте дошли да у молитви споменете оне храбре борце, кои изгинуше за ослобоѣенѣ свога отечества, и да се поучите храбрости, коіой є сведокъ ова висока гробница.

Вама дакле нарочито војници, мора бити мѣо и драгъ споменѣ о овомъ полю и о овой гробници; єрѣ ќе васъ ове кости изгинувши витезова подсећати на дужность вашу-чувати и бранити драго отечество. После дугога робства, она браћа безъ спреме и војничке науке, устадоше да извоюю отечеству слободу, или да смрѣу своіомъ предъ цѣлимъ светомъ протестую противъ гнусногъ и варварскогъ робства. А вы сте сада са больомъ спремомъ и больомъ наукомъ војничке вѣштине на стражи, да сачувате задобивену слободу. Они падоше на полю битке са оружіємъ у рукама, не уступаюћи ячой сяли крвожедногъ неприятели, оста-

вивши вама да продужите дѣло, коє су они радили, да расширите границе слободѣ, очистите оне отровне ране, коє сметаю Србији, да слободно живи са својомъ ослобођеномъ децомъ. Нїє ли живыи примѣръ любви къ отечеству, привео васъ да свою готовость придружите већъ освѣдоченомъ родолюбїю овде надше браће! Молитве наше, общте поштованїи и свети божи храмови, у којима се свршує служба за покой душе ове браће, коя изгинуше за ослобођење отечества и народа, заръ нїє ясанъ доказъ тога, колико цени и уважава црква и отечество овакву жертву, овакву смръть за слободу, честь, и светию народа и отечества.

Свима є нама свештенъ споменъ о изгнувшој за слободу браћи, и као да сви чуємо одъ нѣи овакавъ савѣтъ: верна децо народа србскога, чувайте бодро свою домовину, любите вѣру и цркву православну, будите сложни и вѣрни, на заєдничкимъ силама у братској любви, браните и постижите оно, што вамъ као народу припада, не страшећи се смрти, одъ коє нико избећи не може. Сећайте се осимъ насъ и оны юнака старе славе србске, кои одржаваше витежкїи духъ у народу србскомъ, за све време тежкога и дугога робства. Гнушайте се издайства, као отрова, кои губи душу общте среће. Нека се избрише име издайника изъ кнїиге живота, нека имъ се затре колѣно у благословеној земљи св. Неманића!

О, блажене нека су вамъ душе, у царствуба, изгнувша юначна браћо! Са дубокимъ осећањемъ чуємо ваше наставленїе, и са топломъ любовью примамо ваше родолюбиве речи, коє смо готови и спремни свагда испунити, угледаюћи се на васъ. Нека чує неприятель ове наше речи заветованїа, нека се не радує зломисленикъ, ерь ће потомке овы храбры бораца наши, наћи свагда уєдинѣне

и спремне да неустрашимо стану противъ непрія-
теля вѣре, отечества и слободѣ, завѣтуюћи се пра-
ху нѣовомъ да ће за отечество све принети, као
што су и они то учинили.

Примите ово наше заветованъ, као непритвор-
ну благодарностъ наши срца, после молитве о ва-
ма принесене Богу, молитве која є достойна ваше-
га свештенога спомена, умрша у биткама за осло-
бођенъ народа, србска браћо наша!

А ты достойна спомена гробнице, чувай као и
досада честне остатке славны бораца и ослободи-
теля отечества; не буди тешка праху нѣовомъ, кои
почива мирно у слободной земљи србской; нека се
зелени и цвѣта надъ костима нѣовима мирисаво
цвѣће до самога оногъ великогъ дана, када ће за-
плавити зора вечности, када ће се появити сунце
вечне правде Исусъ Христосъ и оживити све оне,
кои почиваю у гробовима. Бурный вѣтре, не раз-
носи прахъ овде лежеће браће наше, не наруша-
вай шумомъ своимъ покой нѣовъ, єрь они почи-
ваю праведничкимъ сномъ. Не прекидай намъ ре-
чи наше, у којима споминѣмо витежки изгинувшу
браћу свою; него однеси скоріе по свима краєвима
србскога народа речи дѣломъ осведочене; а ты ми-
лостиво небо, пуштай росу на поля наша, коя су на-
гноена драгомъ крвлю народа србскога, кои гине за
свою слободу, и гробъ овай, ова поля, ове муче-
ничке кости, нека квасе благодарне сузе призна-
телне деце србске!

Са топлимъ чувствама истините любви и при-
знаня према браћи, коя у крвавимъ ратовима у бор-
би съ непріятелѣмъ нашимъ изгинуше, мы желимо
да се Богу за нѣи молимо, мы му се сада молимо
и нећемо престаяги молити се, са тврдомъ вѣромъ,
да имъ онъ преблагій дарує вечный покой и бла-
женство у раю међу праведницима! Аминь.

VIII.

Испуните сада, любезни мои ученици, ону дужность, кою вамъ налаже наша св. вѣра, дужность христiянску, да за милость божію благодарите небесноме отцу и Господу Исусу Христу, кои васъ є благословію, да среѣно свршите у овой школи свое образованѣ, у школи, коя є васъ учила, да предстоєће вамъ у явной служби званіє, свагда одправляте вѣрно, точно и ревностно.

Заклучивши дане свога живлѣня у овомъ заведенію са благодарномъ молитвомъ Богу, вы се сада спремате, да предъ лицемъ неба и земль — предъ Богомъ, нѣговомъ светомъ црквомъ и отечествомъ, изрекнете свою заклетву, у коіой се свечано обвезуете, да ѣете свагда совѣстно вршити дужности свое нове службе.

Пазите, єрѣ свемогуѣй, свезнаюѣй и свудаприсутствующій Богъ, слуша вашу заклетву. Предъ вама є св. крсть и св. євангеліє — знаци нашего вечнога спасенія. Страшите се, да не бы целивали ову христiянску светиню онако, као што є издайнички Юда целивао. Овай светый знакъ наше истините православне вѣре, кои своди на васъ божій благословъ и благодать потребну вамъ за новый вашъ животъ и службу вашу, нека вамъ напоминѣ оне добре и полезне науке, коє сте изучавали у овомъ заведенію.

Подъ закрилѣмъ овога светога орудія спасенія, вы ѣете излазеѣи изъ школе, ступити у явный животъ да послужите отечеству, коє є васъ родило и воспитало. И у овомъ тренутку свечано изричете заклетву, да ѣете вѣрно слѣдовати позиву своме и точно и ревностно вршити свагда дужно-

сти свога званія; па зато добро пазите на себе, да не огрешите свою душу, да не осрамотите свою войничку честь и да не окаляте добро име свое службе.

Овай мачъ, кои є знакъ ваше службе, чухайте, да га не обезчестите ни малодушношћу, ни неправдомъ, избегавайте сва срамна дѣла и сва невалялства, коя бы окаляти могла поштенога войника. Ова застава подъ коіомъ ћете стаяти у будућемъ своме животу, нека васъ чува и води слави временой и вечной.

Да ћете се овако владати, вы се сада заклинѣте. И овой вашей заклетви, сведокъ є св. црква у лицу насъ нѣны свещенослужителя; сведокъ є отечество у лицу начальника, старешина, наставника и свию овде присутствующи саграђана; сведоци су вашей заклетви и сви они юнаци, кои се прославише као родолюбиви, храбри, поштени, мудри и побожни войници, у одбрани св. вѣре, отечества, народа србскога и слободе нѣгове.

Нека се нигда непостиди ова школа, коя є васъ воспитала и научила и коя васъ сада пушта изъ свое ограде на службу драгой домовини! Мы се тѣшимо надеждомъ, да ћете вы свагда и свуда остати вѣрни своіой заклетви и да ћете бити достойни званія и дужности, кою вамъ повѣрава благовѣрный Господаръ и Князь нашъ Михаилъ.

Дайте дакле искрено и непритворно обећанѣ Богу, да ћете точно и совѣстно свагда вршити дужности, не само поштена войника, него да ћете вршити срдачно и побожно и дужности христіянина, да ћете любити отечество и св. вѣру и цркву православну,

У тежкимъ околностима свое службе, утврђуйте се молитвомъ, никада не смећући съ ума, да є Богъ властанъ помоћи вамъ своіомъ благодаћу у

тѣмѣ, да непорочно и полезно служите отечеству, на утѣху и радость своемѣ владѣтелю и старешинамѣ, да славно путешествуете по пути, на коиѣ васъ извело божіе провидѣніе, да живите на славу пресв. имена божіея, како бы могли неосудительно изійти и предъ страшный судъ Христа Господа.

О, дай Боже, да свакій одѣ васъ, при концу свога живота, быо овай дугольтанъ или не, быо славанъ и сянъ или не, кадѣ погледа на прошле године свога на земли живота и на своя дѣла, могао бы съ тврдомъ надеждомъ и вѣромъ рећи, као што ѣ апостоль Павле о себи изрекао: подвигомъ добрымъ подвизахса, теченіе скончахъ, верѣ соудодоухъ (2. Тим. 4. ст. 7.). И дай Боже, да сви вы и свакій одѣ васъ, чуетъ одѣ Господа овай радостанъ гласъ: раве благій ѣ верный, ш малѣ выла ѣси веренъ, надъ многими та поставлю; види въ радость Господа твоего (Мат. 25. ст. 21.)! Аминь.

БИБЛИОТЕКА МАТИЦЕ СРПСКЕ

P19 Cp II 459.1